

Zagadnienia do egzaminu doktorskiego z dyscypliny nauki o rodzinie jako dyscypliny podstawowej wraz z literaturą pomocniczą, stanowiące załącznik nr 1 do Uchwały nr 56/2023/2024 Rady ds. Stopni Naukowych Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie z dnia 22 lutego 2024 r.

ZAGADNIENIA DO EGZAMINU DOKTORSKIEGO Z DYSCYPLINY NAUKI O RODZINIE

jako dyscypliny podstawowej wraz z literaturą pomocniczą

I. Nauki o rodzinie jako dyscyplina naukowa. Geneza i rozwój.

1. Zadania nauk o rodzinie jako dyscyplinie naukowej. Aktualne obszary zainteresowań.
2. Związki nauk o rodzinie z innymi dyscyplinami i subdyscyplinami.
3. Chrześcijańskie podstawy nauk o rodzinie.

Literatura pomocnicza:

- *Familiologia XXI wieku: wyzwania i oczekiwania*, red. U. Gruca-Miąsik, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2016.
- Jakubiak K., *W poszukiwaniu genezy polskiej pedagogiki rodziny*, „Horyzonty Wychowania”, 2019, nr 47, ss. 79-87.
- Marek Z., *Duchowość chrześcijańska w kształtowaniu dojrzałego człowieka*, „Forum Pedagogiczne” 9 (2019) 2, ss. 47-62.
- Marek Z., *Duchowość, religia i wychowanie*, „Pedagogika Społeczna” XIV(2015)1(55), ss. 9-22.
- *Nauki o rodzinie w służbie rodziny*, red. J. Stala, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Jana Pawła II, Kraków 2014.
- Opozda D., *Pedagogiczna refleksja nad rodziną w dorobku dwudziestu pięciu lat funkcjonowania Katedry Pedagogiki Rodziny w Instytucie Pedagogiki KUL*, „Biografistyka Pedagogiczna”, 2022, ss.107-122.
- *Rodzina bezcenny dar i zadanie*, red. J. Stala, E. Osewska, Polskie Wydawnictwo Encyklopedyczne POLWEN, Radom 2006.
- Śliwerski B., *Nauki o rodzinie nową dyscypliną naukową*, „Szkice Familiologiczne” 2014 nr 1, ss. 11-27.

II. Udział społeczeństwa w kształtowaniu rodziny i jej funkcjonowaniu.

1. Uwarunkowania i przebieg przygotowania do małżeństwa i rodziny.
2. Etyczne aspekty małżeństwa i rodziny.
3. Opieka, wychowanie, samowychowanie, socjalizacja i kształcenie w rodzinie.
4. Komunikacja w rodzinie. Dialog.

5. Rola społeczne w rodzinie. Transmisja międzypokoleniowa i więzi rodzinne. Seniorzy w rodzinie.

Literatura pomocnicza:

- Adamski F., *Rodzina. Wymiar społeczno-kulturowy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002.
- Błasiak A., Dybowska E., *Personalistyczny wymiar dialogu w relacji rodzic–dziecko jako strategia wychowania rodzinnego*, w: *Dialog w rodzinie: problemy dialogu w rodzinie i możliwości wsparcia rodziny*, red. A. Lisiecka - Bednarczyk, Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu, Wrocław 2020, ss. 19-34.
- Błasiak A., *Milczenie i cisza w życiu codziennym rodziny. Szanse i zagrożenia*, „Ateneum Kapłańskie” Zeszyt 3(682), listopad-grudzień 2022, Tom 179, ss. 422-438.
- Braun-Gałkowska M., *Psychologia domowa*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2009.
- Grudziński A., *Rola i miejsce ludzi starych w rodzinie*, w: *Wartości w rodzinie i społeczeństwie* red. T. Sakowicz, K. Gąsior K., Świętokrzyskie Centrum Profilaktyki i Edukacji, Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Wydział Pedagogiczny i Artystyczny, Zakład Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji, Kielce 2014, ss. 220-227.
- Harwas-Napierała B., *Komunikacja interpersonalna w rodzinie*, Wydawnictwo Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2006.
- Jasnos R., „*Oto przede mną winnica moja, moja własna*”. *Motywy i aluzje do obyczajów zaślubinowych w pieśni nad pieśniami*, w: *Człowiek w poszukiwaniu prawdy*, red. M. Jabłoński, Wydawnictwo Naukowe AIK, Kraków 2021, ss. 409-429.
- *Jesień życia. Wybrane konteksty postrzegania i doświadczania starości oraz aktywizacji seniorów*, red., M. Chrost, A. Grudziński, Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydawnictwo WAM, Kraków 2015.
- *Miłość – płciowość – płodność: aktualne problemy etyki seksualnej*, red. P. Morciniec, Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2007.
- *Pedagogika rodziny na początku XXI wieku w świetle pojęć i terminów*, red. B. Sieradzka-Baziur, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie, Kraków 2018.
- *Psychologia rodziny*, red. I. Janicka, H. Liberska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2014.
- Sieradzka-Baziur B., *Wypowiedzi formujące w rodzinie w świetle artykułów pedagogicznych Janusza Korczaka i współczesnych dialogów rodziców z dziećmi*, „Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce”, Vol. 19, 2024, No. 1(72).
- Szendlak T., *Socjologia rodziny. Ewolucja, historia, zróżnicowanie*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2015.
- *Sztuka relacji międzyludzkich. Miłość, małżeństwo, rodzina*, red. J. Augustyn, Wydawnictwo WAM, Kraków 2014.
- Ślipko T., *Zarys etyki szczegółowej*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2005.
- Wilk J., *Pedagogika rodziny*, Wydawnictwo Narracje, Lublin 2021.

III. Małżeństwo i rodzina w społeczeństwie – kontekst historyczno-kulturowy.

1. Geneza fenomenu małżeństwa i rodziny. Historyczne formy życia rodzinnego.
2. Małżeństwo i rodzina w ujęciu interdyscyplinarnym, redefinicje rodziny.

3. Rodzina w koncepcji wybranych polskich myślicieli (np. K. Wojtyła, J. Korczak, J. Woroniecki i inni).
4. Obraz rodziny w sztuce i literaturze.

Literatura pomocnicza:

- Babik M., *Obraz sporu o wizję małżeństwa i rodziny oraz o kształt wychowania w głównych prądach myślowych początku XX w.*, „Teologia i Moralność”, 12/2012, ss. 7-37.
- Błasiak A., *Rodzina w kontekście zmian społecznych*, w: *Od fascynacji partnerstwem do obowiązku rodzicielskiego*, red. M. Ściupider-Młodkowska, A. Matysiak-Błaszczak, Impuls, Kraków 2022, ss.97-114.
- Flandrin J-L, *Historia rodziny*, Oficyna Wydawnicza Volumen, Warszawa 1998.
- Jabłoński D., Ostasz L., *Zarys wiedzy o rodzinie, małżeństwie, kohabitacji i konkubinacie. Perspektywa antropologii kulturowej i ogólnej*, Wydawnictwo Adiaphora, Olsztyn 2001.
- Jakubiak K., *XIX-wieczne wzorce polskiej rodziny i wychowania rodzinnego dziecka oraz ich oświeceniowe inspiracje*, „Biblioteka Współczesnej Myśli Pedagogicznej”, 2014, t. III, ss. 359-370.
- Kądziołka W., *Historia i literatura o rodzinie*, Petrus, Kraków 2013.
- Kocik L., *Wzory małżeństwa i rodziny: od tradycyjnej jednorodności do współczesnych skrajności*, Krakowskie Towarzystwo Edukacyjne, Kraków 2002.
- Koczarska M., *Rodzina szlachecka w Polsce późnego średniowiecza*, Instytut Historii PAN, PWN, Warszawa 1975.
- *Powiązania rodzinne wśród twórców polskiej teorii i praktyki edukacyjnej*, red. W. Jamrożek, K. Kabacińska, K. Ratajczak i W. Szulakiewicz, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2007.
- *Rodzina. Historia i współczesność. Studium monograficzne*, red. W. Korzeniowska, L. Szuścik, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2006.
- Sieradzka-Baziur B., *Najstarsze polskie słownictwo należące do rodziny wyrazowej ród*, w: *Rodzina w języku i kulturze*, red. J. Bujak-Lechowicz, Naukowe Wydawnictwo Piotrkowskie, Piotrków Trybunalski 2010, ss. 59-72.
- Szulakiewicz W., *Rodzina w życiu uczonych w świetle wybranych egodokumentów*, „Horyzonty Wychowania”, 2019, nr 47, ss. 33-43.
- Topij-Stempińska B., *Rodzina i jej przemiany na przestrzeni wieków*, w: *Wybrane zagadnienia pedagogiki rodziny*, red. A. Błasiak, E. Dybowska, Wyższa Szkoła-Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”, Wydawnictwo WAM, Kraków 2010, ss. 25-42.
- *W kręgu badań przeszłości życia rodzinnego*, red. B. Stawoska-Jundziłł, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2007.
- *Współczesny i dawny obraz rodziny w literaturze, kulturze i sztuce*, red. L. Mariak, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2019.
- Zabawa K., *Postać ojca w najnowszej literaturze dla najmłodszych*, w: *Rodzina w świecie współczesnym*, red. M. Howorus-Czajka, K. Kaczor, A. Wierucka, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2011, ss. 213-222.

IV. Małżeństwo i rodzina w dobie przemian cywilizacyjnych.

1. Przemiany cywilizacyjne jako źródło zmian w życiu rodzinnym. Przemiany rodziny w zakresie struktury rodziny, ról małżeńskich i rodzinnych, pozycji dziecka w rodzinie, funkcji rodziny oraz relacji i więzi rodzinnych.
2. Modele funkcjonowania rodziny. Zróżnicowane formy życia rodzinnego.
3. Zagrożenia współczesnej rodziny. Sytuacja ekonomiczna i demograficzna rodziny w Polsce. Doświadczenia krytyczne w rodzinie i rodziny. Zdrowotne aspekty funkcjonowania rodziny.

Literatura pomocnicza:

- Błasiak A., *Między (nie)obecnością a zaangażowaniem. Rodzicielstwo rekonstruowane w ponowoczesności*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie, Kraków 2019.
- Błasiak A., *Tendencje zmian we współczesnych rodzinach w ponowoczesności*, „Horyzonty Wychowania” Vol. 18, No. 45 (2019), ss.11-21.
- De Tchorzewski A.M., *Wpływ globalizacji na kondycję polskiej rodziny. Periculum in mora*, „Pedagogika Rodziny” 2006 nr 1(1), ss. 7-17.
- Doniec R., *Rodzina polska w XXI wieku – przemiany i kondycja. Próba syntezy*, „Pedagogika Społeczna” 2013 nr 4, ss. 45-73.
- Gębuś D., *Czy grozi nam upadek rodziny? Kondycja rodziny polskiej na tle innych krajów europejskich*, „Wychowanie w Rodzinie” 2017, t. XV(1), ss. 135-144.
- Kucharska E., *Problemy osób starszych w aspekcie medycznym*, w: *Wychowanie – Komunikacja - Zdrowie. Charyzmat Felicjański*, red. R. Nęcek, E. Kucharska, W. Misztal, Wyd. Jana Pawła II, Kraków 2015, ss. 55-72.
- *Psychologia rodziny*, red. I. Janicka, H. Liberska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2014.
- *Rodzicielstwo w kontekście współczesnych przemian społecznych*, red. J. Brągiel, B. Górnicka, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2012.
- *Rodzina we współczesności*, red. A. Ładyżyński, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2009.
- *Rodzina wobec wyzwań współczesności. Wybrane problemy*, red. I. Taranowicz, S. Grotowska, Oficyna Wydawnicza Arboretum, Wrocław 2015.
- Sowa-Behtane E., *Rodziny wielokulturowe*, Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydawnictwo WAM, Kraków 2016.

V. Metodologia badań nauk o rodzinie.

1. Kierunki i cele badań nad małżeństwem i rodziną.
2. Przedmiot i podmiot badań, zakresy (obszary) badawcze nauk o rodzinie. Sposoby (metody) poznania.
3. Małżeństwo i rodzina jako kategorie badawcze.
4. Typy badań. Strategie badawcze. Etyka badań.

Literatura pomocnicza:

- Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- *Badania biograficzne i narracyjne w perspektywie interdyscyplinarnej*, red. M. Piorunek, Wydawnictwo Naukowe PWN, Poznań 2016.
- Croswell J.W., *Projektowanie badań naukowych. Metody jakościowe, ilościowe i mieszane*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2013.
- Cudak H., *Szkice badań nad rodziną*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kielce 1995.
- Kawczyńska - Butrym Z., *Familiologia: przedmiot, zakres, metodologia badań*, „Studia nad Rodziną” 2006 nr 1-2, ss. 163-170.
- Mariański J., *Małżeństwo i rodzina jako przedmiot badań socjologicznych*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2012.
- *Metody badań jakościowych. Tom I, II*, red. N. K. Denzin, Y. S. Lincoln, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2014.
- Ostrouch-Kamińska J., *Przełom, przejścia, przesunięcia. Rodzina w procesie zmian*, „Pedagogika Społeczna” 2017, nr 2, ss. 83-93.

VI. Prawne aspekty małżeństwa i rodziny.

1. Regulacje prawne dotyczące małżeństwa i rodziny.
2. Władza rodzicielska.
3. Prawa dziecka i rodziny w przepisach krajowych i konwencjach międzynarodowych.
4. Instytucjonalne wsparcie rodziny.

Literatura pomocnicza:

- Jezierski, K., Rostek I., *Wspólne wychowanie po rozwodzie jako wyzwanie współczesności*, „Horyzonty Wychowania”, (2019), nr 18(48), ss. 23-32.
- Kisiel P., Kroczyk P., Ulman P., *Diagnoza kondycji współczesnej rodziny poprzez pryzmat procesu orzekania nieważności małżeństwa*, Wydawnictwo UNUM, Kraków 2023.
- Kucharska E., *Problematyka starzenia się i starości a instytucjonalne formy opieki nad osobami w podeszłym wieku. Studium socjologiczno - etyczne*, Wydawnictwo Salwator, Kraków 2012.
- Kucharska, E. *Opieka hospicyjna i paliatywna w Rzeczypospolitej Polskiej* „Prohuman”, 2018.
- Prucnal-Wójcik M., *Obowiązki rodziców i dzieci wzajemnego szacunku i wspierania się w polskim prawie rodzinnym*, w: *Wokół rodziny i dziecka. Wybrane zagadnienia z teorii i praktyki*, red. E. Dybowska, M. Prucnal-Wójcik, Akademia Ignatianum w Krakowie, Wydawnictwo WAM, Kraków 2017, ss.95-110.
- Prucnal-Wójcik M., *Opieka w rodzinie w świetle ustawodawstwa polskiego*, w: *Pedagogika rodziny na początku XXI wieku w świetle pojęć i terminów*, red. B. Sieradzka-Baziur, Akademia Ignatianum w Krakowie, Kraków 2018, ss. 117-135.

- Prucnal-Wójcik M., *Porozwodowe porozumienia rodzicielskie – analiza prawno-porównawcza*, „Horyzonty Wychowania”, 2021.Vol 20, No 54, ss. 11-21.
- Prucnal-Wójcik M., *Prawo dziecka do nauki w świetle ustawodawstwa polskiego i dokumentów międzynarodowych*, w: *Pedagogika rodziny na początku XXI wieku w świetle pojęć i terminów*, red. B. Sieradzka-Baziur, Akademia Ignatianum w Krakowie, Kraków 2018, ss. 243-257.
- Prucnal-Wójcik M., *Rodzina w świetle ustawodawstwa polskiego i dokumentów międzynarodowych*, w: *Pedagogika rodziny na początku XXI wieku w świetle pojęć i terminów*, red. B. Sieradzka-Baziur, Akademia Ignatianum w Krakowie, Kraków 2018, ss. 59-82.
- Prucnal-Wójcik M., *Wychowanie w rodzinie w świetle ustawodawstwa polskiego i dokumentów międzynarodowych*, w: *Pedagogika rodziny na początku XXI wieku w świetle pojęć i terminów*, red. B. Sieradzka-Baziur, Akademia Ignatianum w Krakowie, Kraków 2018, ss. 203-216.
- *Rodzicielstwo między domem, prawem, służbami społecznymi*, red. A. Kwak, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2008
- *Ustawa z 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, Dz. U. 2011 Nr 149, poz. 887 z późn. zm.

Przewodnicząca
 Rady ds. Stopni Naukowych
 Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie
Władysława Szulakiewicz
prof. dr hab. Władysława Szulakiewicz